Struikeltekst

Johan Murre

Eeuwig leven (Marcus 10:17-31)
De rijke jongeling staat vaak boven dit tekstgedeelte. In de paralleltekst in Matteüs 19:16-22 en Lucas 18:18-23 is hij inderdaad rijk én jong. Marcus heeft het alleen over 'iemand' die veel bezittingen heeft. Hij vraagt Jezus: "Goede meester wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven?" Eigenlijk vraagt hij naar de bekende weg. Wat bedoelt hij met eeuwig leven? Is het zoiets als onsterfelijkheid? Een lang en gelukkig leven met zijn geliefden? En waarom houdt Jezus hem alleen maar de vijf geboden van de tweede tafel van de Tien Woorden als leefregels voor? Het zijn ook nu actuele vragen.

Op een website las ik dat rond het jaar 2050 de superrijken als eersten onsterfelijkheid kunnen kopen en dat in 2070 ook de 'gewone mensen' eeuwig leven zullen hebben. Alles als gevolg van de ontwikkeling van medicijnen, genetische manipulatie en orgaanvervanging door middel van 3D-printers. Of door een digitale back-up van ons geheugen en onze kennis (lees: 'onze ziel') te verhuizen naar een locatie buiten onszelf, de chatbot Claude. Maar dat alles geeft geen antwoord op de vraag: wat is eeuwig leven en willen we dat wel?

Twee werelden

In de Bijbel staat in het Grieks *zoè aionion*, dat zowel 'het tijdelijke' als 'het eeuwige leven' kan betekenen. De Hebreeuwse vertaling gebruikt het woord *olam*. Meestal denken wij dat het over het hiernamaals gaat. Maar de Bijbel zelf leert dat eeuwig leven hier en nu begint. Jezus zegt het in Johannes 6:47 zo: 'Wie gelooft héέft (niet: krijgt) eeuwig leven.' In de Bijbel en in de joodse literatuur wordt 'olam' meestal vertaald met het ruimtelijke of geografische begrip 'wereld' of 'universum'. Op andere plaatsen verwijst het woord duidelijk naar 'tijd': *le-olam* betekent 'voor altijd' en *mee-olam* 'al-tijd, sinds het begin van de wereld'. De oude rabbijnen combineerden beide betekenissen. Zij spraken van twee werelden: de *olam hazè*: 'deze wereld' en de *olam haba*: 'de wereld die komt' in messiaanse tijden. Als gezegd wordt dat iemand deel heeft aan die 'komende wereld' betekent dit dat hij/zij de 'komende wereld' zal meebeleven. Dat geldt niet alleen degenen die dan nog in leven zijn, maar ook degenen die al gestorven zijn. Dit kan gehoord worden als een bevestiging en een belofte voor de toekomst. Het is de opdracht van ieder mens om nu reeds aan de 'komende wereld' een steentje bij te dragen. De vraag is: hoe doe je dat?

Tijd en geld

Economische belangen in de vorm van tijd en geld bepalen tegenwoordig het nut van mensenlevens. Zij voeren in hun kielzog van alles mee: jaloezie, onrecht, uitbuiting, ongelijkheid, onvrede, oorlog, honger, geweld. Maar die twee machten spelen in het eeuwige leven geen enkele rol. Eeuwig leven is kwalitatief van een andere orde. Daarin is geen sprake van jaloezie, maar gunnende liefde, geen onrecht maar recht, geen uitbuiting, maar samen delen, geen ongelijkheid, maar respect, geen onvrede of oorlog, maar welzijn en vrede. Déze dingen kwalificeren eeuwig leven en maken het tot een blijvend bestaan.

Onverbrekelijke keten

Het zijn mogelijkheden, die iedereen nu al kan verwerkelijken. We hoeven niet te wachten tot 2050 of tot we rijk zijn. Jezus zegt: Beste man, je vraagt naar de bekende weg. Je kent toch de Tora? 'Je zult niet moorden, je zult niet vreemdgaan, je zult niet stelen, je zult niet met leugens getuigen, je zult niet beroven, eer je vader en je moeder.' Het zijn geboden die de onderlinge relaties betreffen. In de versie van de Tien Woorden in Deuteronomium zijn deze geboden aan elkaar gekoppeld door het voegwoord 'en' dat helaas in veel vertalingen wordt weggelaten. De diepe betekenis daarvan is: alle geboden van de tweede tafel van de Wet zijn te herleiden uit het gebod niet te moorden. Het is moord als ik het huwelijk van een ander kapot maak of als ik het eigendom van mijn naaste, dat voor hem van levensbelang is, wederrechtelijk toe-eigen of als ik zijn leven bedreig met laster en leugens of als ik zijn vrouw en zijn eigendommen begeer. Deze geboden vormen een onverbreekbare keten van afhankelijkheid met onze (voor)ouders en onze naasten. Niet voor niets noemt Jezus het respecteren van ouders aan het slot. Dat gebod eindigt met de belofte: 'opdat je dagen lang mogen worden (tijd!) op de grond (ruimte!) die de ENE, aan jou geeft!' In het Hebreeuwse staat hier *arach*, 'verlengen' van dagen (in deze wereld).
Maar het is tegelijk een toespeling op de *olam haba*, 'de wereld die komt'. Tijd en eeuwig leven komen hier samen.

Het probleem bij deze man is dat hij zich keurig heeft gehouden aan deze geboden. Maar Jezus vraagt ons niet om fatsoensregels op te volgen. De weg die Jezus wijst, loopt in deze en de komende wereld dwars door onze naasten heen. 'Wij weten dat wij overgegaan zijn uit de dood in het leven' zegt Johannes (1 Johannes 3:14). Hoe weet hij dat? 'Omdat wij de broeders-en-zusters liefhebben; wie niet liefheeft, verblijft in de dood.' Praktisch begint eeuwig leven bij het liefhebben van de naaste in 'deze wereld'. Liefde is de sleutel tot eeuwig leven en begint met de vraag: 'Voor wie ben ikzelf een naaste geweest?' Hoe heb ik mijn naaste gediend met mijn mogelijkheden? Dat is de les die Jezus deze man en ons leert.

Geraadpleegde literatuur

Max Arab, *Mensenkinderen… De Tien Geboden* (werkboek 2), Kampen: Kok, z.j.
Diverse schrijvers, *Elke morgen nieuw,* PARDES, 1978.
A. Green, *En dit zijn de woorden,* Baarn: Ten Have, 2001
Robin ten Hoopen, *'Who Wants to Live Forever? Immortality in de Ancient Near East and in de Hebrew Bible*, bespreking proefschrift in Trouw, 31 maart 2025
Th.J.M. Naastepad, *Menswording, uitleg van het evangelie naar Markus*, Baarn: Ten Have, 2000
www.zoeklicht.nl/artikelen: 2018, uitgave 7